Jak rozpoznaje się raka: badania i biopsje

Nie istnieje jedno badanie, które pozwala rozpoznać raka. Lekarz może zapytać o Twoją historię choroby, zbadać Cię i zlecić badania laboratoryjne, badania obrazowe lub biopsję. Biopsja — pobranie próbki tkanki do obejrzenia pod mikroskopem — jest często jedynym sposobem, aby mieć pewność, czy masz raka.

Ta strona jest dla każdego, kto jest badany w kierunku raka. Wyjaśnia, jakich badań laboratoryjnych, obrazowych i biopsji używają lekarze oraz co dzieje się po rozpoznaniu.

Wersja w skrócie

Możesz mieć objaw albo wynik badania przesiewowego, który wskazuje na raka. Lekarz będzie wtedy ustalał, czy przyczyną jest rak, czy coś innego. Nie istnieje jedno badanie, które pozwala rozpoznać raka.

Dlatego lekarz może zacząć od pytań o Twoją historię choroby i historię chorób w rodzinie oraz od badania fizykalnego. Może zlecić badania laboratoryjne, badania obrazowe (skany) lub inne badania i procedury. Możesz też potrzebować biopsji. To często jedyny sposób, aby mieć pewność, czy masz raka.

Żadne pojedyncze badanie nie dowodzi raka — lekarze łączą kilka badań, aby postawić rozpoznanie.

Jak rozumieć wyniki badań

Wyniki badań laboratoryjnych, obrazowych i biopsji często pojawiają się w portalu pacjenta, zanim lekarz zdąży je z Tobą omówić. To normalne, że czujesz niepokój i chcesz od razu wiedzieć, jakie są wyniki i co oznaczają. Jednak to lekarz najlepiej wyjaśni Ci wyniki wszystkich Twoich badań i to, co znaczą dla Ciebie.

Badania laboratoryjne

Wysoki lub niski poziom niektórych substancji w organizmie może być oznaką raka. Dlatego badania krwi, moczu i innych płynów ustrojowych mogą pomóc lekarzom w postawieniu rozpoznania. Jednak nieprawidłowe wyniki badań laboratoryjnych nie są pewnym znakiem raka. Wyniki te bierze się pod uwagę razem z wynikami innych badań, takich jak biopsje i badania obrazowe.

Wyniki badań laboratoryjnych u zdrowych osób różnią się między sobą. Nawet Twoje własne wyniki mogą się różnić z dnia na dzień. Dlatego wyniki podaje się często jako zakres z dolną i górną granicą. W przypadku wielu badań możesz mieć prawidłowe wyniki, nawet jeśli masz raka. Możesz też mieć wyniki poza normą, choć jesteś zdrowy lub zdrowa. Dlatego same badania laboratoryjne nie mogą z pewnością powiedzieć, czy masz raka.

Niektóre często stosowane badania laboratoryjne, które pomagają rozpoznać raka:

- **Badanie biochemiczne krwi** — mierzy niektóre substancje uwalniane do krwi przez narządy i tkanki. Pokazuje, jak dobrze pracują Twoje nerki, wątroba i inne narządy.
- **Morfologia krwi** — mierzy liczbę czerwonych krwinek, białych krwinek i płytek krwi oraz inne szczegóły. Może pomóc w rozpoznaniu niektórych nowotworów, zwłaszcza białaczek.
- **Analiza cytogenetyczna** — szuka zmian w chromosomach, które mogą być oznaką niektórych nowotworów.
- **Immunofenotypowanie** — wykorzystuje przeciwciała do rozpoznawania komórek. Pomaga rozpoznawać i monitorować nowotwory krwi, takie jak białaczki i chłoniaki.
- **Biopsja płynna** — badanie krwi, które szuka we krwi komórek nowotworowych lub fragmentów DNA guza.
- **Cytologia plwociny** — szuka nieprawidłowych komórek w wydzielinie odkrztuszanej z płuc. Może pomóc w rozpoznaniu raka płuca.
- **Badania markerów nowotworowych** — mierzą substancje wytwarzane przez komórki nowotworowe lub przez organizm w odpowiedzi na raka.
- **Badanie ogólne moczu** i **cytologia moczu** — oceniają mocz i znajdujące się w nim komórki. Mogą pomóc w rozpoznaniu raka nerki i pęcherza moczowego.

Badania obrazowe

Badania obrazowe tworzą obrazy wnętrza Twojego ciała. Pomagają lekarzowi zobaczyć, czy jest guz. Obrazy te można uzyskać na kilka sposobów:

- **Tomografia komputerowa (CT)** — wykorzystuje aparat rentgenowski połączony z komputerem, który robi serię zdjęć pod różnymi kątami i tworzy szczegółowe obrazy 3D. Czasami używa się barwnika (środka kontrastowego), aby uwydatnić niektóre obszary.
- **Rezonans magnetyczny (MRI)** — wykorzystuje silny magnes i fale radiowe do wykonywania obrazów ciała w przekrojach. Specjalny barwnik może sprawić, że guzy są jaśniejsze.
- **Badanie radioizotopowe** — wykorzystuje niewielką ilość materiału radioaktywnego (znacznika), który gromadzi się w niektórych kościach lub narządach. Następnie wykrywa go skaner.
- **Scyntygrafia kości** — rodzaj badania radioizotopowego, które sprawdza, czy w kościach są nieprawidłowe obszary. Miejsca, w których gromadzi się ten materiał, nazywa się „gorącymi punktami".

- **Badanie PET** — rodzaj badania radioizotopowego, które pokazuje obszary pochłaniające glukozę. Komórki nowotworowe często pochłaniają więcej glukozy, więc obrazy mogą pomóc w wykryciu raka.
- **Ultrasonografia (USG)** — wykorzystuje fale dźwiękowe o wysokiej energii, które odbijają się od tkanek i tworzą obrazy (sonogram).
- **Zdjęcia rentgenowskie** — wykorzystują małe dawki promieniowania do tworzenia obrazów wnętrza ciała.

Biopsja

W większości przypadków lekarze muszą wykonać biopsję, aby mieć pewność, że masz raka. Biopsja to zabieg, podczas którego lekarz pobiera próbkę nieprawidłowej tkanki. Patolog ogląda tkankę pod mikroskopem i wykonuje inne badania komórek. Następnie opisuje wyniki w raporcie patologicznym, który zawiera szczegóły Twojego rozpoznania. Te informacje mogą też pomóc ustalić, które opcje leczenia mogą być dla Ciebie odpowiednie.

Próbkę podczas biopsji można pobrać na kilka sposobów:

- **Igłą** — lekarz za pomocą igły pobiera tkankę lub płyn. W ten sposób wykonuje się aspirację szpiku kostnego, punkcję lędźwiową oraz niektóre biopsje piersi, prostaty i wątroby.
- **Podczas endoskopii** — lekarz wprowadza cienką, oświetloną rurkę zwaną endoskopem do naturalnego otworu ciała, na przykład do ust lub odbytu, i przez nią usuwa tkankę. Przykłady to kolonoskopia (okrężnica i odbytnica) oraz bronchoskopia (drogi oddechowe i płuca).
- **Podczas operacji** — chirurg usuwa nieprawidłowe komórki w trakcie zabiegu. W biopsji wycinającej (ekscyzyjnej) usuwa się cały nieprawidłowy obszar, często razem z częścią otaczającej prawidłowej tkanki. W biopsji nacinającej (incyzyjnej) usuwa się tylko część nieprawidłowego obszaru.

Niektóre biopsje mogą wymagać środka uspokajającego (leku, który pomaga się odprężyć lub zasnąć) albo znieczulenia (leków, dzięki którym nie czujesz bólu). Znieczulenie może być miejscowe (jeden mały obszar), regionalne (część ciała, taka jak ręka lub noga) albo ogólne (utrata czucia i świadomości, jak głęboki sen).

Po rozpoznaniu raka

Jeśli biopsja i inne badania pokażą, że masz raka, możesz mieć dodatkowe badania, które pomogą lekarzowi zaplanować leczenie. Na przykład lekarz może zlecić inne badania, aby sprawdzić, czy rak się rozprzestrzenił i jak daleko. Ta informacja jest ważna, aby poznać stopień zaawansowania Twojego raka.

W przypadku niektórych nowotworów inne badania określają stopień złośliwości guza, czyli to, jak nieprawidłowo wyglądają komórki. W innych bada się markery nowotworowe, aby ustalić, do której grupy ryzyka należysz. Guz może być też badany pod kątem innych markerów

nowotworowych lub biomarkerów. Wszystkie te informacje są ważne przy wyborze najlepszego leczenia.

Rozpoznanie raka to zwykle początek kolejnych badań — każdy krok pomaga zespołowi dopasować leczenie do Ciebie.

Kiedy szukać pomocy wcześniej

Biopsja to zabieg, a niektóre wymagają sedacji, więc warto wiedzieć, które zmiany po zabiegu nie mogą czekać.

- **Zadzwoń pod numer 911 lub jedź na szpitalny oddział ratunkowy, jeśli** masz trudności z oddychaniem, ból w klatce piersiowej albo nie możesz dobudzić osoby, której podano środek uspokajający na czas zabiegu. Nie prowadź samochodu samodzielnie.
- **Natychmiast zadzwoń do swojego zespołu lekarzy, jeśli** krwawienie z miejsca biopsji nie ustaje po około dziesięciu minutach mocnego ucisku albo jeśli z tego miejsca sączy się gęsty płyn w kolorze beżowym, zielonym lub żółtym.
- **Natychmiast zadzwoń do swojego zespołu lekarzy, jeśli** po biopsji pojawi się temperatura 100,4°F (38°C) lub wyższa. Jeśli chemioterapia już się rozpoczęła, ten sam odczyt to nagły przypadek medyczny (CDC (cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/fever.html)): od razu zadzwoń do swojego zespołu onkologicznego, o każdej porze dnia i nocy, a jeśli nie możesz szybko się dodzwonić, jedź na szpitalny oddział ratunkowy i zaraz po przybyciu powiedz, że jesteś w trakcie chemioterapii.
- **Zadzwoń do swojego zespołu lekarzy w ciągu jednego lub dwóch dni, jeśli** okolica biopsji staje się coraz bardziej zaczerwieniona, obrzęknięta lub bolesna, zamiast się poprawiać.

Źródła

- National Cancer Institute. *Tests and Procedures Used to Diagnose Cancer.* https://www.cancer.gov/about-cancer/diagnosis-staging/diagnosis (cancer.gov/about-cancer/diagnosis-staging/diagnosis)
- CDC. *Watch Out for Fever.* https://www.cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/fever.html (cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/fever.html)
- MedlinePlus. *Skin lesion biopsy.* https://medlineplus.gov/ency/article/003840.htm (medlineplus.gov/ency/article/003840.htm)
- National Cancer Institute. *Infection and Neutropenia during Cancer Treatment.* https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/infection (cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/infection)

Na podstawie wiarygodnego źródła

To tłumaczenie treści edukacyjnych na prosty język, oparte na źródle: Narodowy Instytut Raka. Aby uzyskać pełne i aktualne informacje, przeczytaj oryginalne źródło. Tylko do celów edukacyjnych — to nie jest porada medyczna. Zawsze rozmawiaj ze swoim zespołem opieki.

Narodowy Instytut Raka: cancer.gov/about-cancer/diagnosis-staging/diagnosis

Zaktualizowano: 2026-09-29

Masz prawo do bezpłatnego tłumacza. Szpitale i przychodnie w Stanach Zjednoczonych, które otrzymują fundusze federalne, muszą zapewnić wykwalifikowanego tłumacza bez żadnych kosztów dla Ciebie. Możesz o niego poprosić w recepcji lub przed wizytą. Nie musisz prosić członka rodziny ani dziecka, aby tłumaczył za Ciebie.

Online: cancerexplained.org/languages/pl/cancer-diagnosis

Przetłumaczono z angielskiego artykułu na cancerexplained.org. Wersja angielska jest tą, która została sprawdzona ze źródłem.

Educational information only, not medical advice. An AI-assisted editorial system helped prepare this page. No named medical reviewer has reviewed it unless one is listed.

Można bezpłatnie drukować, kopiować i udostępniać bez zmian. Nie trzeba prosić o pozwolenie. Prosimy nie zmieniać treści medycznych. Źródło: cancerexplained.org. Informacje edukacyjne, nie porada medyczna.